

Historiebrev

No.5/2025 Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag

Oktober 2025

Innhold i dette Historiebrevet

- Holtangården, Grønlandsleiret 25
- Industrihistorie, Brødrene Sundt Verktøimaskin-fabrik
- Byhistorie: Gunerius Pettersen
- 80 år siden 2.verdenskrig. En skole i krig.
- Terjes tips: EXIT! Historier fra Munchmuseet 1963-2019.
- Referater fra EGTs aktiviteter i perioden.

Hva skjer i historielaget framover?

- 21/10 «Klassereisen». Arne Danielsen intervjuer Kåre R. Aas.
- 11/11 Medlemsmøte «Kampen om Jordal»
- 09/12 Julemøte

Lakkegata med Vintage Kitchen. Foto: Karin Arnesen.

Vi skriver om industrien i EGT-området—denne gang Brødrene Sundt Verktøimaskinfabrik. Direktørboligen er i dag restaurant med et meget godt rykte—Vintage Kitchen—omgitt av Sundt-kvartalet.

Holtangården og Grønlandsleiret 25 – Litt historikk – Del 1 av 3

Tekst: Karin Arnesen

Da Holtangården ble bygget i 1932 var den et sant praktbygg som fikk bred omtale i byens aviser. Men vil man finne historien om en eiendom er det vanlig å starte med grunnboka som finnes på nettsidene til Kartverket. En del av gårdene i EGT-området har fått egne navn og det er alltid spennende å forsøke finne ut mer om disse spesielle gårdene.

Vi tar her for oss en gård som flere ganger dukker opp i historier om helt andre ting. Det er Holtangården i Grønlandsleiret 25 som er oppført på Byantikvarens gule liste over bevaringsverdige bygg og anlegg.

I dag er gården eiet av Jens Evensen Eiendom AS. Eiendomsselskapet har sin opprinnelse i pølsemakeren og kjøtthandleren Jens Evensen som ble omtalt i forrige nummer av Historiebrev, og det er hans etterkommere som driver selskapet i dag. Jens Evensen kjøpte gården i 1959. Men vi starter på begynnelsen.

Den eldste historien.

For Grønlandsleiret 25 starter det allerede 3/10 1828 og stikkordet er «Bestemmelse om gjerde». Det neste dokumentet er fra 1897 og gjelder bestemmelse om kloakkledning. I mellomtiden hadde eiendommen, som tidligere lå i Aker kommune, blitt en

del av Christiania ved byutvidelsen i 1859.

På dette kartet fra 1860 lå eiendommen mot Grøn-

landsleiret og hjørnegården som i dag er nr. 25 hadde adresse Platou gaden 2. Først på kart fra 1936 finner vi at de to eiendommene er slått sammen og regner med at det må ha skjedd en gang mellom 1921 og 1932 da gården ble oppført.

Går vi i adressebøkene for byen finner vi den første digitaliserte boka fra 1879. Men vi finner ikke oppgitt hvem som eier gården kun navnet på 5 privatpersoner. I 1880 står det at den tilhører O. Ottesen. I 1891 enkefrue Ottesen, i 1898 W.B. Gjør som er grosserer og driver vinforretning i Møllergaten og bor i Eilert Sundts gate 2. Det følger flere eierskifter og det ser ikke ut til at eierne noen gang bor i gården. I 1927 står Øivind Holtan som eier.

Den «moderne» tiden begynner.

Hvem var Holtan? Fra folketellingen i 1920 finner vi han i Munkedamsveien 80 1. etg. Født 19/7 1890 i Botne, Jarlsberg. Som levevei er oppgitt «Importør og omsetning av biler og rekvisita». Han bor sammen med Kari Holtan fra Stavanger og de giftet seg året før 29/10 1919. Det står dessuten at hun har bodd i USA siden 1915 og til 1919 – så kanskje traff de hverandre der.

Handelsregistret har i mars 1919 registrert at han vil drive handel og agentur i Kristiania. Han oppgir Skippergaten 44 som adresse og har trolig kontor der. Han startet med å forhandle lastebiler og andre biler av merker vi knapt kjenner i dag. Republic, Federal, Allen, Monitor, Oldsmobil

m.m. I 1955 ble han eneforhandler for Ford.

I Oslo bys matrikkel for 1925 står det at Øivind Holtan eier Grønlandsleret 25 og Platous gate 12.

Dette kartet er fra 1921 og allerede her ser det ut som nr. 25 og hjørne-eiendommen er slått sammen og Platous gate er forlenget nordover.

Fra tidsskriftet Bygg- og tømmermesteren nr. 12,

Grønlandsleiret 25 er det lave trehuset til høyre for kirken. 1928. Foto: Olaf Martin Peder Væring. Eier: Oslo Museum.

1930, har vi sakset: «Automobilfirmaet Øivind Holtan har anmeldt til opførelse en ny moderne forretningsgård på sine eiendommer Platougaten 8, 10, 12 og Grønlandsleret 25 i Oslo. Bygningen blir på 7 etasjer med garasjer i kjelleren, bilverksted og bensinstasjon i 1ste etasje mens de øvre etasjer vil bli utleid til kontorer, verksteder o.s.v».

I 1931 etablerer han et eget aksjeselskap -Nr. 12 Platousgaten og nr. 25 Grønlandsleret solgt til A/S Holtangården for 50 000 kr.

Det annonseres flittig i forkant av ferdigstillelsen. Oppvarmede garasjer.

Dette er starten på bileventyret i Norge og Øivind Holtan er en av foregangsmennene i denne utviklingen. Følg med

i neste del av historien om denne bygården, om Øivind Holtans forretning, leietakere fra privatpersoner til fabrikker og ikke minst om tiden under siste verdenskrig og hemmelige tjenester etter krigen. Neste del kommer i desember.

Bilde tatt samme sted 2020. Foto: Dan Kopf Pedersen, Oslogeek.

Kilder: Digitalarkivet og Nasjonalbiblioteket.

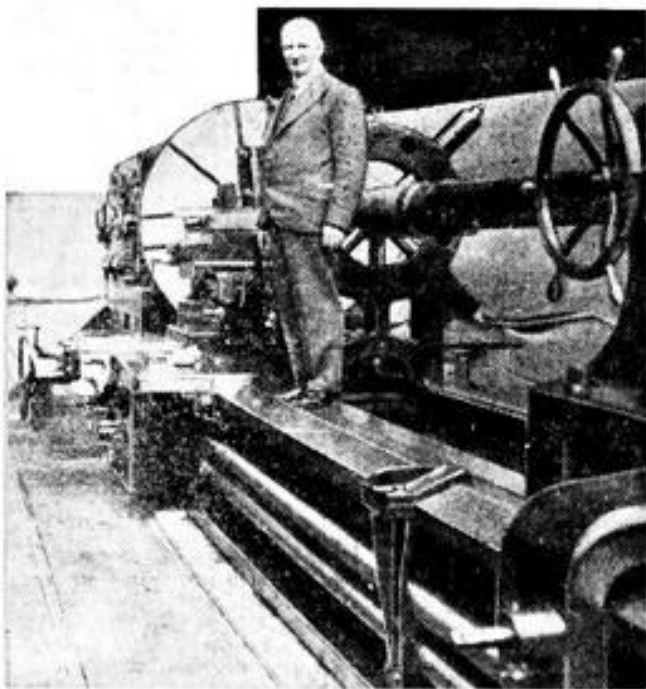
Industrihistorie i EGT-området

Brødrene Sundt—maskinfabrikk i Lakkegata

Av: Tor Kubberud.

Brødrene Sundt Verkstedmaskinfabrikk A/S holdt til i Lakkegata 55. Det var en industribedrift som produ-

Osloverksted leverer
Skandinaviens største og
mest moderne dreiebenk
Nytt bevis for vår maskinindustri
høie standard.

Direktør Andr. Sundt demonstrerer dreiebenken.

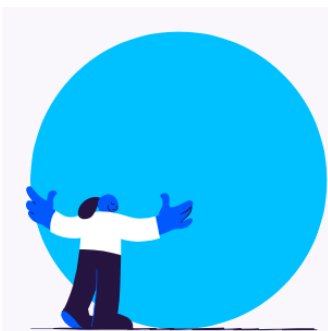
Faksimile fra Aftenposten 4. oktober 1934: Artikkel om framvisning av ny dreiemaskin.

serte verktøymaskiner fra starten i 1890. De tre brødrene Sundt satset tidlig på å utvikle dreiebenker. Etter en tid oppnådde de å få verdenspatent på en slik hurtiggående dreiemaskin. En fabrikk for utvikling av verktøymaskiner var den gang en helt ny virksomhet i Norge. Produksjonen ble raskt anerkjent nasjonalt og internasjonalt. Bedriften hadde på det meste over 200 ansatte.

Brødrene Sundt - Christian, Karl og Andreas - hadde før de startet sin fabrikk skaffet seg praktisk og teoretisk utdannelse ved lengre opphold i Sveits og Amerika. Det var med gode forutsetninger de gikk til etableringen av sin fabrikk. Fra en beskjeden begynnelse vokste bedriften frem til betydelige dimensjoner med go-

Brødrene Sundt verktøymaskinfabrikk 1976. Foto: Leif Krohn Ørnelund. Oslo Museum.

Tipper du—eller prøver du vinnere sjansene i Lotto?

Hittil har medlemmene generert kr 3925,- i 2025. Gir du GRASROTANDELEN til historielaget blir det kanskje enda noen flere kroner på oss i år.

Husk at andelen gis av Norsk Tipping og trekkes aldri fra din gevinst!

de forbindelser over hele Norge og med omfattende eksport.

I oktober 1940 markerte Brødrene Sundt sitt 50-års jubileum. Det ble bl. a. feiret med utgivelsen av en bok om dreiebenkens utvikling.

Produksjonsvirksomheten ble nedlagt i 1982. Da gikk bedriften over fra å være en fabrikk til å bli et eiendomsselskap. Navnet ble videreført ved at de ansatte overtok og etablerte et lite mekanisk spesialverksted på samme adresse, som produserte tannhjul og avanserte maskindeler for Norsk Industri.

I 2014 ble de fleste bygningene revet og tomten ble overtatt av nye eiere som oppførte moderne bygninger.

Sundt-kvartalet.

Sundt-kvartalet er bygget på tomtene til gamla Brødrene Sundt Verktøymaskinfabrikk. Utbyggerne var i dialog med

Sundt-kvartalet. Foto: Skanska.

Oslo kommune, som var tidligere eier av deler av tomten, om utformingen av prosjektet. Den nye bygningen fyller et helt kvartal avgrenset av Vahls gate, Lakkegata og Heimdalsgata. Bygget inneholder kontorlokaler, auditorium, næringslokaler og en flerbrukshall for Oslo Kommune. Flerbrukshallen brukes som gymsal for skole i områ-

det, samt til aktiviteter for lag og organisasjoner i nabola-

det. Kvartalet omfatter også verneverdige bygg som er totalrenovert. Det omfatter deler av den eksisterende bebyggelsen langs Lakkegata, med Frikirken, den eldste delen av den store produksjonshallen og det tidligere kontorbygget til Brødrene Sundt. I den gamle direktørboligen holder nå restauranten Vintage Kitchen til, som driver med en blanding av restaurant og vinbar.

Sundt-broa.

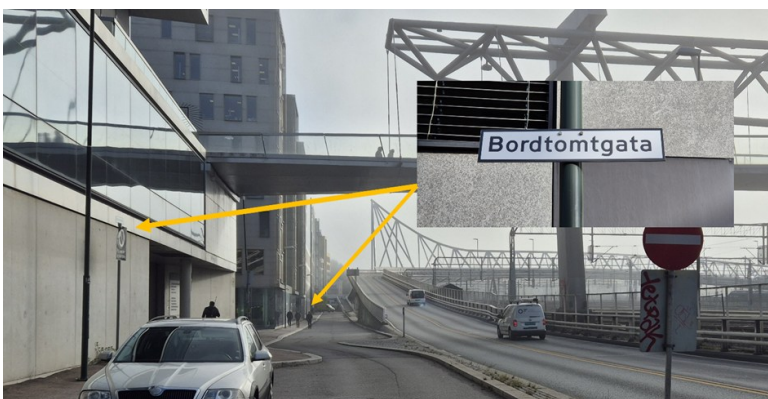
I 2018 dukket det opp en ny gangbro over Akerselva. Det ble den 51. bro som krysser over Oslos mest kjente elv. Gang- og sykkelbroa går over Akerselva mellom Elgsletta i Sundt-kvartalet og over til

Sundt-broa. Foto : Karin Arnesen.

Slåmotgangen, nedenfor Christian Krohgs gate. Sundt-broa er et samarbeid mellom Oslo Kommune og utbyggerne av Sundt-kvartalet. Det er et ønske om å bidra til mer folkeliv og at det skal bli tryggere å ferdes langs den nedre delen av Akerselva.

Kilder: Store norske leksikon, lokalhistoriewiki og avisen «Vårt Oslo».

Bordtomtgata – endelig!

Noen av dere husker sikkert at vi ble oppfordret til å komme med navneforslag til denne gatestubben. Det utviklet seg til å bli litt av sak, men til slutt fikk vi aksept for vårt forslag. Nå er gateskiltene på plass – ett i hver ende av gata. Det nytter og man må ikke gi seg.

Byhistorie: Gunerius Pettersen

Artikkel av Marthe Glad Munch-Møller, Dagsavisen 29.06.2024

Oslo har tre virkelig gamle kjøpesentre som fortsatt eksisterer: Glassmagasinet, Steen og Strøm og Gunerius. Selv om dagens Gunerius-senter ble ferdig i 1971, har firmaet holdt til i Brugata og Storgata siden 1852.

Ekspeditriser som hjelper kunder med å prøve sko. Foto: Narve Skarpmoen, Oslo museum

Firmaet Gunerius Pettersen ble stifta av mannen ved samme navn. Han ble født i Drøbak i 1826. Faren hans ville at han skulle bli urmaker, men istedenfor rømte han til Christiania og begynte som visergutt hos en kjøpmann i Fjerdings. Her møtte han sin framtidige kone, Iverine Grorud, som også hadde et øye for forretninger.

Garn og tekstiler. Fortsatt står det vekt på garnnøstene vi kjøper, men i 1902 ble garnet også solgt etter vekt. Narve Skarpmoen, Oslo museum.

I 1852, da Gunerius var 26 år gammel, starta han for seg selv i Brugata 8. Brugata og Storgata var hovedveien inn til byen, og som var vanlig i strøket drev Gunerius første bedrift med bondehandel. Bønder som kom til byen for å selge varene sine fikk innlosjert både seg selv og hestene sine mens de solgte varene – som deretter ble solgt videre til folk i nærområdet.

Gunerius lå fint til. Like ved det som i dag heter Youngstorget, og med grei gangavstand til boligstrøka på Østkanten. Det lå heller ikke så langt øst at det ble utilgjengelig for dem som bodde lenger vest i byen. Trikkeskinnene som forbant øst- og vestkanten stoppa like ved hovedinngangen.

Manufaktur og husflid

Etter bare to år i Brugata kjøpte Gunerius Pettersen den store gården i Storgata, der dagens kjøpesenter fortsatt ligger. De la om til såkalt manufakturhandel – altså handel med ulike klær og stoffer som er lagd på fabrikk.

Den store gården ble delt inn i ulike vareavdelinger med mange ulike typer handelsvarer: Ferdigsydde klær, sko, garn og stoffer, seletøy og saler, skiutstyr og møbler. De produserte også varer selv, og hadde både systuer, salmakeri og et stort maskinstrikkeri, hvor en mengde strikkere produserte klær i raskt tempo.

Særlig banebrytende var Gunerius og Iverines samarbeid med ulike husflidsprodusenter i Innlandet. De hadde forstått at det var mange kvinner på landsbygda som hadde behov for ekstra inntekt, og paret reiste derfor ut for å lete etter dyktige vevere som kunne tenke seg å produsere stoffer for dem.

Avtalen var at firmaet Gunerius Pettersen skulle stå for materialer, frakt og salg av de hjemmevevde stoffene. I 1863 arbeida 150 folk for dem bare på Hadeland. Vevegrenda på Toten fikk navnet sitt fordi så mange av kvinnene der vevde for Gunerius.

Et moderne varemagasin

Om man ser på bilder fra Gunerius rundt århundreskiftet, er det lett å bli overvelda av mengden varer. Varehuset var sortert i mange ulike avdelinger, en

Skiltene over dørene i dress-avdelinga forteller kundene at dette er en moderne forretning, der det ikke nytter å prute på prisene. Narve Skarpmoen, Oslo museum.

med dresser, en med sportsutstyr, sengelager, madrasser, sko, stoff, garn, gulvtepper og linoleum. En overflod av varer ble vist fram på ganske liten plass.

I et fotografi fra avdelingen som solgte dresser ser vi skilt som forteller at varene selges til fastpris – altså var det ikke mulig å prute på prisen. Betalingen skjedde hos egne kassadamer – en nyvinning som Gunerius var de første som begynte med.

Forretninga gikk godt, og i 1897 kunne de utvide til nabotomta.

Rik dokumentasjon

I denne artikkelen er det gjengitt et par bilder fra Gunerius Pettersen i 1902 – disse er bare noen få av bildene som finnes fra dette året. Grunnen til at vi har så gode bilder av Gunerius' ulike avdelinger slik de så ut rundt århundreskiftet, er at daværende eier, Harald Pettersen, ansatte fotografene Narve Skarpmoen og Marie Gleditch til å ta bilder fra bedriften. Derfor har vi både bilder av bygninga som helhet, produksjonsavdelingene, butikkene og kontorene.

De to fotografene tok ikke bare bilde av varene, men også interiørene og de ansatte mens de utførte sitt

daglige virke. Ansatte i alle ledd er dokumentert. De som arbeida i pakkeavdelinga, ekspeditrisene, håndverkere, vognmenn og kontorister.

Man kjenner ikke akkurat historias sus når man i dag handler på Gunerius. Der byens andre gamle kjøpesentre fortsatt har sine historiske bygg er dagens Gu-

To damer i arbeid ved strikkemaskinene. Narve Skarpmoen, Oslo museum.

nerius-senter 70-tallsmoderne. I åra før pandemien var det store planer om å bytte ut og modernisere

Gunerius fasade i 1902. Narve Skarpmoen, Nasjonalbiblioteket.

den 50 år gamle bygningsmassen. Uansett er det få bedrifter som har så lange stedlige røtter som nettopp Gunerius.

Kilder: "Gunerius Pettersen (1826–1892)" på lokalhistoriewiki.no "Gunerius" på lokalhistoriewiki.no "Vevegrenda" på lokalhistoriewiki.no Kirsten Linde: "Gunerius Pettersen i 1902" i Byminner 2/2018.

80 år siden 2.verdenskrig

En skole i krig

Av: Kjell Veivåg

9. april 1940, var en dag med kaos i Oslo. De fleste skolene var imidlertid åpne, men det varte ikke så lenge. I løpet av formiddagen ble elevene sendt hjem.

Skolebyggene blir rekvirert og elevene sendt på vandring.

Tyskerne hadde behov for bygninger, og blikket ble rettet mot skolene. Allerede 10. april ble Hersleb og Tøyen skoler rekvirert. Den 11. april var turen komme til Lakkegata skole og 21. april var det Vahl høiere allmennskole som ble overtatt. Både for lærere og elever betydde dette en stor omveltning. Elevene på Vahl, ble fordelt på Foss høiere allmennskole og Kristelig Gymnasium, mens noen elever fikk undervisning i Zoologisk og Botanisk museum og i de to stuene i skolens rektorbolig. Elevene på Hersleb var innom Kampen skole og fikk etter hvert sin plass i Tøyenkir-

noen dager med «ferie» når det manglet brensel.

Nazifisering av skolen – en ideologisk krig.

Det var knapt noen områder i samfunnet der den ideologiske kampen ble så tydelig som i skolen. Den nye «sjefsinspektøren» for skoleverket, Jørgen Bakke, sa i september 1940 bl.a. følgende: «I skolen skal lærerne allerede fra begynnelsen påvirke ungdommen slik at den blir skikket til å virke innenfor det nasjonalsosialistiske samfunn Hjemmet står utenfor den politiske kontroll, det er derfor skolen må være under kontroll.» Det kom en rekke forordninger og lærerne ble satt under sterkt press. Lærerorganisasjonene og lærerne som yrkesgruppe, viste fra første dag en klar nasjonal holdning. De lot seg like godt ikke presse. Alle forsøk på å få dem til å skrive under på lojalitetserklæringer og melde seg inn i det NS-styrte Lærersambandet, ble avvist. Det ble etter hvert massearrestasjoner av lærere og våren 1942 ble et stort an-

Bildet er tatt 1940-45 av en tysk soldat. Tøyen skole var okkupert av tyskerne og barna måtte gå på skole forskjellige andre steder. En bevæpnet soldat holder vakt i skoleporten. Eier: Johnny Vaaga.

Fargebildet er tatt fra trolig samme vinkel i 2024. Fabrikkipipa til høyre er fra Kolstadgata og finnes på begge bildene. Foto: Karin Arnesen.

ken, Frikirken i Urtegata og Vaterland-kirken. Til tross for at både skolemyndigheter, lærere og foreldre viste stor evne til å improvisere i de fem krigsårene, er det ingen tvil om at undervisningen ble skadelidende. Det viktigste ble å holde skolen i gang. Iblant gikk ikke det heller. Det hendte f.eks. at det måtte legges inn

tall lærere sendt til Kirkenes på tvangsarbeid. Lærernes motstandskamp er et lysende eksempel på at sivil motstand kan bety mye under en krig.

Men også elevene reagerte. De hadde ikke så mange virkemidler, men de kunne kle seg på måter som markerte deres holdninger med nisseluer, eller en kongeblomst på jakkeslaget. Dette var tilstrekkelig til å ergre myndighetene grenseløst. Da elevene i Oslo ble beordret til å besøke en utstilling tilegnet Hitler-Jugend, brøt det ut streik i skolen. Det ble laget bok-

Det skjedde også at det ble laget bokbål av de nye lærebøkene som myndighetene innførte og det er vel ikke fritt for at det kom til mange slåsskamper med Ungdomshirden. Mot slutten av krigsårene var det stadig flere elever i videregående skole som kom med i mer organisert motstandsarbeid.

Alvoret satte sitt preg på skoledagen

Krigsårene ble en brutal tid for mange. Foreldre og lærere ble arrestert, i flere tilfeller også elever i midtelskolen og gymnaset. Hele familier forsvant over til Sverige og i 1941 kom meldingen til Tøyen skole om at en av skolens tidligere elever, Rolf Wickstrøm, var blitt henrettet 10. september. Den 20. mars 1942 blir overlærer Hans Christian Bergersen på Tøyen skole

arrestert. Det samme skjedde med adjunkt Christian- sen og lærer Gunnar Østbye på samme skole. Mandag 26. oktober 1942 ble alle jødiske menn over 15 år arrestert, og torsdag 26. november var det kvinner og barn sin tur. I disse rassaene ble mange elever bokstavelig talt hentet ut fra skolen. «Snublesteinene» - som det ligger svært mange av nettopp i vår del av byen - forteller om deres skjebne.

Kilder og litteratur:

Storaas Thorleif «Osloskolens historie på 1900-tallet»

Store norske leksikon

Tobias. Tidsskrift for Oslos historie, Byarkivet

Wikipedia

Den 8. mai 1987 ble en minneplate høytidelig avduket av varaordfører og tidligere Vahl-elev Tove Hegen Larsen.

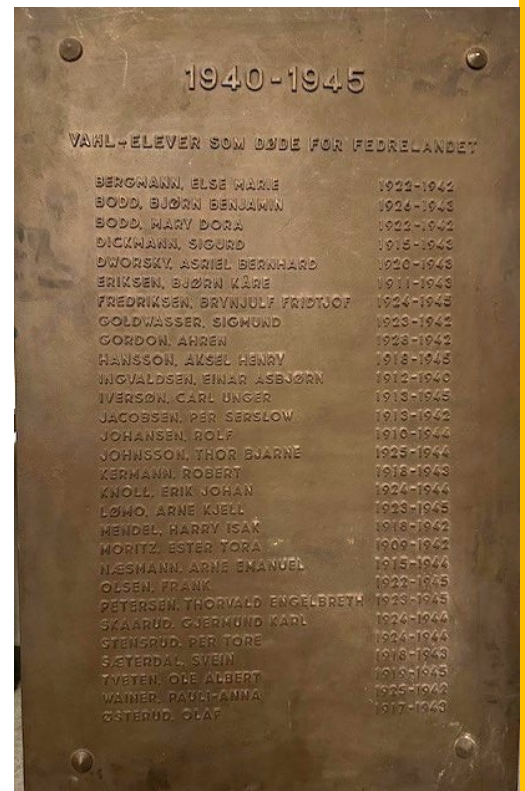

Vahl skole. Wikimedia Commons.

Ved Vahl skole – som gjerne ble omtalt som «Østkantens gymnas» - var det i alt 29 tidligere elever som mistet livet under krigen. Av disse var 14 født i årene fra 1922 til 1928, noe som betyr at de fortsatt var elever da krigen begynte. 11 personer ble deportert til Tyskland og 6 av disse ble drept i gasskamre, 5 tidligere elever ble henrettet på Trandum eller Akershus og 2 døde under tortur.

Vahl skole. Fra avduking av Minneplaten 8.mai 1987.

Minneplaten på Vahl skole slik den framstår i dag.

EXIT! Historier fra Munchmuseet 1963-2019. Utgitt av Munchmuseet.

Munchmuseet på Tøyen har vært gjenstand for tidligere artikler her i EGTs publikasjoner. Kjell Veivåg har skrevet en innsiktsfull og detaljert artikkel om hvordan Munchmuseet kom til Tøyen. Se *Historiesus* 2024 årgang 5.

Mitt forhold til museet

EXIT! Historier fra Munchmuseet

1963—2019

Munchmuseet har selv utgitt en samling artikler som sier noe om hva som skjedde innenfor dørene av museet på Tøyen i de 56 årene det var åpent. Samlingen heter «EXIT! Historier fra Munchmuseet 1963-2019». Jeg har selv mine egne minner fra museet i disse årene. 29.mai 1963 mottok Tøyen

skoles guttemusikkorps kong Olav på trappa til Munchmuseet. En stolt klarinettist fra Sexesgate i nabolaget så kongen for første gang på nært hold denne dagen. Senere fulgte jeg opp min sterke Edvard Munch interesse med særoppgave på skolen og mange besøk på museet og senere også som deltaker i flere konserter i foredragssalen. Et flott rom omgitt av Munchs kunst!

Tidlige planer ville lagt området i ruin! Boka har inkludert en illustrasjon på hvordan Oslo by kunne ha sett ut dersom de forvirrede kommunale myndigheter hadde fått viljen sin på 1960-tallet.

Spare seg til fant. Dagspressen blir åpningen av museet i 1963 nærmest panegyrisk omtalt. Det beskrives som et «tempel», «en sensasjon», «helligdom» og så videre. Etter at festrusen hadde lagt seg karakteriserte Alf Bøe (direktør for Oslo kommunes kunstsamling-

Illustrasjon av planlagt motorvei for Oslo. Her passerer veien gjennom Tøyenparken, like ved Munchmuseet. Prosjektet ble lagt fram av Byplankontoret i Oslo i 1965. Plan – og bygningsetaten, Oslo Kommune.

er 1976-1995) museet som arkitektonisk vellykket, men rent teknisk som et «sparebygg» som har vist seg «ikke å holde mål». Til tross for at det var moderne for sin tid, ble det bygget for lite og for en annen bruk enn det institusjonen utviklet seg til, både faglig og administrativt. Blant annet har man undervurdert den økende interessen for Edvard Munchs kunst. Han legger lite imellom når han kritiserer sikkerhets- og beredskapssituasjonen: «Våre magasiner er ikke flomsikret. Vannledninger under trykk passerer gjennom lokaler hvor verdifull kunst oppbevares. Ventilasjonsanlegg er planlagt slik at ild ved antennelse lett vil kunne spre seg fra en del av bygningen til den annen». Bygningsinnredningen er brannfarlig grunnet den store mengden treverk. Bøe advarer også mot innbruddssikkerheten, og skriver at når man tar i betraktning «den verdistignings som har funnet sted på Munchs verk, er risikoen for planlagte angrep på samlingen i dag langt større enn tidligere». Det skjer kutt i budsjettene i perioden før byggestart som betegnes som vesentlige reduksjoner «i den bygningsmessige standard», og som forårsaker store vedlikeholdsutgifter i mange tiår framover.

En kan vel undre seg om mangelen på vilje til kvalitet og gjennomførings evne/vilje på et vis gjenspeiler kampen om hvor museet skulle ligge og det endelige

valg av Tøyen. Museet ble en slags midlertidig løsning som til slutt ledet mot nytt bygg på nytt sted.

Et sammensatt og aktivt museumsliv. Dog, ble museet viktig både som en formidler av Munchs kunst og også som et konsertsted – først av klassisk musikk – og senere av jazz og beslektede musikkformer og også samtidsmusikk. Kapittelet i boka; «Et levende museum – Munchmuseets musikk- og scenekunsthistorie» gir en utførlig oversikt over museets satsning på alternativ til Munchs kunst. Direktør Langaard var inspirert av Louisiana utenfor København. På spørsmål fra en journalist svarte Langaard: «Vi vil ha spesielle tilstelninger i form av utstillinger som stadig kan stille Munchs produksjon i skiftende lys. Jeg tenker på foredragsvirksomhet, musikkafte-ner, fremvisning av kulturfilmer. Og for min skyld må publikum gjerne danse twist i foredragssalen, forutsatt at vi kan gi dem en innsprøyting av kunst og kultur før de går hjem og legger seg.»

Ved den høytidelige innvielsen av Munchmuseet 29.mai så man tegn til at Langaards

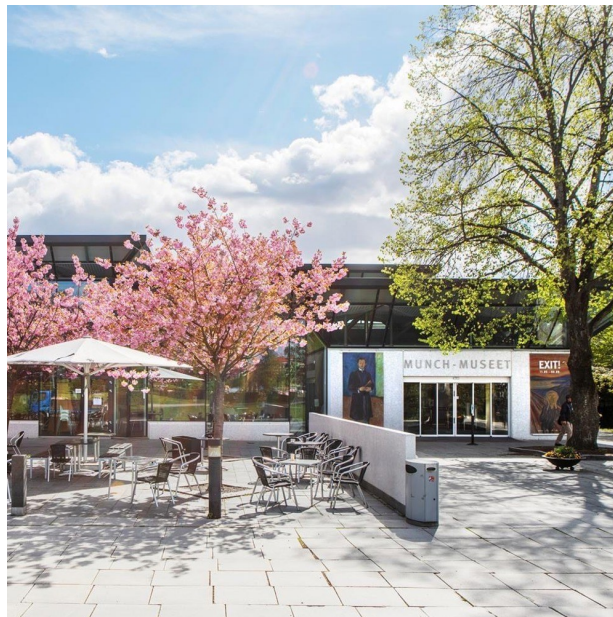
ønske gikk i oppfyllelse. Et seksti-mann-sterkt Tøyen guttemusikkorps tok imot 400 spesielt inviterte gjester ute på gressplen, mens man i foredragssalen fikk høre stjernepianisten Robert Riefling spille.

Museets profil på sikt. I etterpåklokskapens lys ser man at det nyåpnede museet hadde lagt seg på feil musikkprofil dersom de ville markere seg litt fra startblokka: Direktøren ønsket å fylle foredragssalen med kammerkonsserter, mens jazz, samtidsmusikk, eksperimentell dans og teater ikke hadde noe tilholdssted i Oslo, henvendte Munchmuseet seg til et musikkmiljø som allerede hadde funksjonelle lokaler. I 1964 hadde den unge jazzsangeren Karin Krog besøkt Moderna Museet i Stockholm, og opplevd jazzkonserter av høy kvalitet. Da Krog var tilbake i Norge, tok hun

straks kontakt med Munchmuseet. Krog og ektemannen, jazzmusikeren Johs. Berg så Munchmuseet som en passende arena for det nystiftede Norsk Jazzforum.

Det ble etter hvert en imponerende samling av konserter i foredragssalen. Det første arrangementet i Norsk Jazzforums regi fant sted 5.mai 1965 med et fullpakket program med alt som kunne krype og gå av moderne norske jazzmusikere: Knut Haugstøen Trio, Jan Garbarek Kvartett, Karin Krog Kvartett og Bjørn Johansen/Egil Kapstad Kvartett. Dette var starten på

et museum med en aktiv profil, med konserter av alle kategorier, med Ny Musikk, kammerkonsserter, ballettforestillinger, teaterforestillinger, visesang – med Lars Klevstrand og Ole Paus. Spennet var stort; fra Popul Vuh til Knutsen og Ludvigsen! I 1975 startet NRK serien Jazz i Munch-museet, hvor de produserte TV-sendinger med utenlandske jazzmusikere på Tøyen.

*Munchmuseet avbildet på slutten av levetiden i 2019.
Foto: Oslo Kommune.*

Hva betød Munchmuseet for Tøyen i årene 1963-2019? En må ikke glemme presentasjo-

nen av Edvard Munchs kunst som det viktigste og sentrale på Tøyen. Dog betydde de mange sideaktivitetene i foredragssalen også en anledning for å plassere Tøyen på Oslo-kartet. Bydelens identitet ble forsterket og innbyggernes stolthet økte i en tid hvor Tøyens rykte i resten av byen varierte mye. Boka «EXIT! Historier fra Munchmuseet 1963-2019» gir god innsikt i et museums indre liv og forutsetninger. For bydelen gikk noe viktig tapt da museet flyttet. En får håpe at den fortsatte virksomheten kan forlenge betydningen for Tøyen i tiden framover!

De siste nyheter om Munchmuseet er at Oslo Kommune vil selge institusjonen. Vi følger saken!

Referat fra omvisningen Oslo Sporveismuseum 19.august 2025

Sporveien feirer 150 års jubileum i år og museet har pusset opp og fått bl.a. et flott inngangsparti. Vi var omtrent 40 personer og fikk 2 særdeles kunnskapsrike guider på omvisningen, Johnny Vaaga og Erik W. Johansson. Vi vandret fra trikkeutgave til trikkeutgave gjennom 150 år. og mange kjente seg igjen i flere av vognene vi satte oss inn i.

Johnny Vaaga forteller.

Foto: Karin Arnesen.

Referat fra vår kulturminnedag på Tøyen torg 30.august 2025

Deler av Tøyen Musikkorps. Foto: Rita Lock Nilsen.

På 4. året samarbeidet vi med Deichman Tøyen og hadde egen stand på torget. Det var 13 personer, fra både styret og medlemmene, som betjente standen. De snakket med folk, inviterte barna til å delta i gammeldagse leker og de voksne til å ta en titt på fotoutstillingen vår. En times eventyrstund innendørs ble det også hvor Marte, tidligere sekretær i styret, fortalte om T-bane trollet Knerten Gundersen, forfatter Tor Åge Bringsvær. Et hyggelig innslag var Tøyen musikkorps stilte med 12 musikere som spilte for oss. Og veldig flinke var de også.

Besøk på Lakkegata skole 16.september 2025

Medlemsmøtet ble holdt i skolens gymsal og med godt fremmøte både fra eget historielag og fra Grünerløkka historielag som også var invitert. Nestleder Karin Arnesen holdt historisk foredrag om skolen og medlem Tor Kubberud fortalte fra sin tid på skolen. Et panel ble «intervjuet» og besto av Vegard Holm, styreleder og medlem Kari-Ann Grønsund, begge fra Grünerløkka historielag, Tor Kubberud og Arne J. Eriksen fra EGT historielag. Med gode bidrag fra salen ble mange minner trukket fram.

Foto: Rita Lock Nilsen.

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG

Postadresse: Grønland 28, 0188 Oslo

E-post: egt.historielag@gmail.com

Org.nr.: 924 634 766

Bankkonto: 1813 31 32690

Vipps: 611188

Nettside: <https://egt-historielag.no/> **Facebook:** [https://www.facebook.com/](https://www.facebook.com/EGTHistorie)

EGTHistorie

